

МОЖЕ ЛИ ЕКОНОМСКА БЕДА ОЖИВЕТИ СРПСКА СЕЛА

Опанци уместо ципела?

Србија је за протеклих десет година изгубила више од 300.000 становника. Највећи пораст броја становника забележен је у Новом Пазару, Новом Саду и београдским општинама. У исто време, велики број српских села је или потпуно празно или у њима живи по неколико породица.

Од 4.600 села у Србији у 200 нема никога, у 200 нема млађих од 25 година. У фази нестајања је око 1.200 села. На селима је 50.000 напуштених кућа, 145.000 је привремено настањено јер су њихови станари отишли на "привремени рад" у град с великом вероватноћом да се више неће ни враћати. Тренутно се обрађује око 600.000 хектара њива. Статистичари су израчунали да је за пет деценија, од 1950. до 2000. године, из села у градове отишло осам милиона људи, што је више него што Србија данас укупно има становника. Упозоравају на то да ће у наредној деценији две нестати још око 700 села која данас имају по мање од 100 становника.

Житељи напуштају села у потрази за бољим животом, верујући да ће се у градовима лакше снаћи за посао. Остављају куће и запарљене њиве зарад неизвесности која их чека у градовима јер ни у градовима више нема посла. Многи који су протеклих година радили, изгубили су радно место и готово да нема породице у градовима у којима неко није остао без посла или га никада није ни имао. У таквој ситуацији посла за оне који сваке године пристижу из села "трбухом за крухом" нема готово нигде. Наиме, пре транзиције многи "грађани" нису били спремни да раде све послове јер су били у прилици да бирају где ће радити и ту је била шанса за радну снагу са села. Сада је ситуација сасвим другачија, па незапослени у граду раде све и свашта, а за оне придонше ништа не преостаје. Чак се последњих година бележи тренд одласка "грађана" на село, барем у време сезонских посло-

ва, јер им је то једина шанса да зараде дневницу.

Стручњаци стално опомињу да би се у Србији стварањем истих услова за живот у селу као и у граду зауставила миграција, а недуго

крајева. Стручни сарадник у Привредној комори Србије **Бранислав Гулап** оцењује да је стање у српском селу данас такво да су "радници једном ногом у ципели, а другом у опанку".

Повратак на село Грка, Шпанаца, Чеха, Словака

Више од милион и по Грка намерава да напусти град и врати се у село јер у томе виде спас од тешке економске кризе коју ова држава преживљава, показало је истраживање Института за испитивање јавног мњења које је спровело грчко министарство пољопривреде. Око 20 одсто Грка је већ предузело конкретне кораке за такву промену. Постоји и сличан план повратка на село Шпанаца, који ове године, одмах и за нас, имају највећу стопу незапослености. На село се масовно враћају Чеси и Словаци, који у градовима не могу редовно да плаћају кредите за станове па их губе због активирања хипотеке.

потом би људи почели да се враћају да живе у селима јер ту имају прилику да обезбеде храну, не само за себе већ и за продају. Свима је јасно да је време најгоре кризе и беде просечан становник Србије преживео управо захваљујући селу јер, и поред тога што нису имали посла и новца у граду, многи су ипак добили храну и другу врсту помоћи од родитеља или рођака из руралних

Ципеле сваке године замени опанцима и до хиљаду житеља великих градова, али је најчешће реч о пензионерима, мада има и радника који остају без посла и спас виде у комаду земље који им је остао од родитеља или су га купили у нека срећнија времена. Таквих је, процењује се, око 10.000. У исто време, број оних који напуштају села и одлазе у град је многоструко већи.

Процењује се да се годишње у градове пресели и до 250.000 људи са села. По подацима Републичког завода за статистику, објављеним у последњем миграционом профилу Србије, чак трећина свих миграција у држави догоди се у селима. На нивоу државе број унутрашњих миграција је 258.664, док је из једног места централне Србије у друго прешло 205.928, а у Војводини око 50.000 становника.

Све тежа економска криза, чији се крај не пазире и која доброг донети неће ни наредне године, могла би натерати грађане да озбиљније почну да размишљају о повратку на село. Тим пре што је стопа незапослености у Србији данас највиша у региону, а посла на селу има само ако се засучу рукави. Када би држава направила програм који би поправило услове на селу, велики број оних који остају или су већ остали без посла а при том имају стан у граду који би продали или су добили пристојну отпремнину, окренули би се пољопривреди и животу у сеоским срединама. Јер, за новац ниску цену купити кућу, окућницу и комад земље и кренути да раде и издржавају себе и своје породице.

Ма колико многи имали предрасте од селима и сељацима, данас се и тамо другачије и лакше живи, а што је најважније, беда је мања од ове која станује у градовима. Последња истраживања о сиромаштву у Србији показују тренд "повратка на земљу" па тако расте број потомака некавалитованих радника који се одлучују за бављење пољопривредом, додуше, оном која углавном служи само за преживљавање. Процент ситних пољопривредника којима су очеви били НКВ радници се с десет одсто попео ове године на 13, а повећао се и проценат ситних пољопривредника којима су очеви били висококвалификовани радници, и то са четири одсто у 2003. на десет одсто ове године. **Љ. Малешевић**